

Andrzej Majer, *Mikropolis. Socjologia miasta osobistego*, Łódź 2016, ss. 180.

Mikropolis. Socjologia miasta osobistego to kolejna z publikacji profesora Uniwersytetu Łódzkiego Andrzeja Majera, który specjalizuje się w badaniach nad współczesnymi miastami. Szczególnym zainteresowaniem Autora cieszy się tematyka kryzysu miasta i związane z nim procesy przemian społecznych i przestrzeni. Jest on autorem między innymi książki *Odrodzenie miast*, która porusza tematykę degradacji przemysłowych miast w procesach deindustrializacji i sposobów ich rewitalizacji, podejmowanych głównie w Europie i USA. Stanowi ona opis zarówno teoretyczny, jak i praktyczny procesu upadku miast przemysłowych i ich odradzania w nowym świecie nowoczesnych usług i innowacji. Omawiana w recenzji książka *Mikropolis* została napisana w nieco inny sposób. Praca jest jedną z niewielu, która poza rozbudowaną częścią teoretyczną, bardzo charakterystyczną dla Autora, zawiera także antropologiczny opis sieci wielokierunkowych relacji społecznych działających w przestrzeni miejskiej. Opis ten w dużej mierze zbudowany jest na osobistych przeżyciach A. Majera. Cała książka może być zaliczana do coraz bardziej popularnego w Polsce nurtu socjologii życia codziennego.

Książka napisana jest w sposób jasny i spójny, ma obszernie wprowadzenie zawierające uzasadnienie, dlaczego termin *mikropolis* jest ważny dla badania społeczności dużych miast. Tytuł książki jest kluczowy i pojawia się w każdym z siedmiu rozdziałów. Dla Autora *mikropolis* oznacza „fragment miasta uznawany za »swój« i część jego mieszkańców — rodzina, przyjaciele, koledzy i znajomi, sąsiedzi — również traktowani są jako »swoi«, [...], to osobiste albo własne miasto w mieście [...], a zarazem przenośnia wyrażająca najbliższy rzeczywistości i najprawdziwszy sposób kontaktu z miejskim środowiskiem”¹. Autor już na początku stawia tezę, że mieszkańcy dużych miast, mówiąc i opisując swoje metropolie, nigdy tak naprawdę nie mają na myśli całości obszaru zajmowanego przez miasto. Ze względu na dużą przestrzeń bardzo trudne jest, lub nawet niemożliwe, poznanie dużego miasta w całości. Z tego powodu ludzie uogólniają swoje przekonania i opisy, mówiąc w zasadzie o pewnych wycinkach przestrzeni urbanistycznej i społecznej, w jakiej się poruszają. Występują oczywiście fragmenty przestrzeni, które jednoczą poszczególne grupy i dają im poczucie tworzenia jednej społeczności. Najczęściej są to centralne lub charakterystyczne punkty, rynek, główna aleja, zabytkowa starówka, albo fizyczne elementy, takie jak wspólne mity, historia. To jednak tylko część całego miasta, oprócz niego każdy z mieszkańców ma jeszcze swoje osiedle, swoją pracę, swoje miejsce rekreacji. Te właśnie fragmenty są prawdziwym mikropolis — miastem osobistym.

W swej publikacji A. Majer teorię socjologiczną dotyczącą lokalnych społeczności, postaw i zachowań łączy z praktycznymi opisami pochodzącymi z własnych wspomnień dzieciństwa i młodości spędzonych w śródmieściu Łodzi. Badacz zawarł w swej książce bogate wspomnienia życia i relacji społecznych, jakie nawiązywał i obserwował mały chłopiec na podwórku, korytarzach i mieszkaniach swojej kamienicy. Wraz z dorastaniem poszerza się przestrzeń, świat społeczny autora, zmienia się jego odbiór. Z czasem mikropolis z półotwartego podwórka poszerza się o przestrzeń publiczną głównej ulicy Łodzi — Piotrkowskiej. Autor w swych opisach życia i relacji zachodzących w społecznościach lokalnych, tworzących mozaikę ludności dużych miast sięga znacznie głębiej niż

¹ A. Majer, *Mikropolis. Socjologia miasta osobistego*, Łódź 2015, s. 8.

do swoich wspomnień. A. Majer nawiązuje do procesów kształtowania się społeczności lokalnych dużych miast, zapoczątkowanych w epoce industrializacji. Świat opisywany w książce już przeminął, ale czy do końca? Autor zauważa, że stereotypy i wzorce myślenia o danych obszarach i zamieszkujących je społecznościach nadal pozostają obecne w przestrzeni społecznej. Dostrzegalne są również przemiany. Niektóre formy wspólnotowości zanikają. Wraz ze zmierzchem fabryk zatrudniających tysiące pracowników zanika klasa robotnicza w znaczeniu pochodzącym z XIX w. Zmienia się styl życia ludzi. Podwórka, na których wcześniej rozwijało się życie lokalnej społeczności, pustoszeją. Zanikanie jednych obszarów jest połączone z powstawaniem nowych, innych form wspólnotowości, determinowanych przez rozwój społeczeństw obywatelskich (w Polsce w pewnym stopniu ograniczony) i środków technicznych, takich jak Internet. Dawne hale fabryczne, które były jedną z przestrzeni społecznych dla robotników i dawały im możliwość tworzenia wspólnoty, zamieniane są na centra handlowo-rekreacyjne, centra usług, jednostki badawcze, galerie sztuki, biura organizacji społecznych i pozarządowych. W tych miejscach powstają nowe relacje i więzi, nowy styl życia. Według Autora to młoda generacja aktywistów, którzy są świadomi swoich potrzeb i możliwości, a także zjednoczeni i działający w ruchach społecznych, będzie kształtować nowoczesne miasto osobiste.

Książka *Mikropolis* to próba prześledzenia zmian społecznych zachodzących wraz ze zmianami miast. Oparcie się na przestrzeni miasta osobistego sprawia, że bada się nie miasto jako całość, a jako przestrzeń, z których korzysta badana grupa czy pojedyncza osoba. Wycinki te to obszar poznany i zaakceptowany przez mieszkańców jako ich własny. Jest to przestrzeń, w jakiej się poruszają i przez jaką definiują i opisują siebie i swoje miasto. Książka, od opisu życia w domu, który jest całym światem małego dziecka, stopniowo rozszerza swoje horyzonty o sąsiedztwo, by skończyć na przestrzeni publicznej. Zauważalna jest wraz z dorastaniem autora zmiana percepcji otoczenia. Późniejsze obserwacje są prowadzone z perspektywy badacza, socjologa, wcześniejsze — małego chłopca lub młodzieńca. Ta perspektywa, wraz z szerokim uzupełnieniem teoretycznym, jest ciekawym wprowadzeniem w dyskurs na temat pojmowania przez współczesnych mieszkańców dużych miast pojęcia tożsamości. W jaki sposób i na jakich zasadach dochodzi do powstania identyfikacji grupowej, etnicznej. Ze względu na przystępny język książki może być ona wykorzystana w rozwijaniu badań nie tylko socjologicznych, ale także antropologicznych i innych. Jest zatem ciekawą i godną polecenia pozycją dla wszystkich badaczy zajmujących się kwestią postrzegania przestrzeni miejskiej i grup społecznych w niej funkcjonujących.

Marcin Chamczyński

Bibliografia

- Jałowiecki B., Szczepański M.S., *Miasto i przestrzeń w perspektywie socjologicznej*, Warszawa 2006.
Majer A., *Socjologia i przestrzeń miejska*, Warszawa 2010.
Majer A., *Odrodzenie miast*, Łódź-Warszawa 2014.
Smagacz-Poziemska M., *Czy miasto jest potrzebne?*, Warszawa 2015.